

ΑΘΗΝΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΕΚΔΙΔΑΤΑΙ ΑΠΟ ΜΙΑ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ ΝΕΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ:	ΓΙΩΡΓΟΣ Α. ΑΝΑΡΟΥΛΙΔΑΚΙΣ ΜΙΧΑΗΛΣ Ε. ΠΡΕΒΕΛΑΚΙΣ	Ἐπιταγὲς κλπ πρὸς τὸν κ. Γ. Δ. Ἀνδρουλιδάκι, Καποδιστρια 36 Ρέθυμον Κρήτης.
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΧΤΗΣ:	ΠΑΝΤΕΛΗΣ Γ. ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ	
ΧΡΟΝΟΣ:	ΡΕΘΥΜΝΟ 24 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1924	ΑΡΙΘΜΟΣ 20

ΟΜΗΡΟΥ ΜΠΕΚΕΣ

ἸΔΟΥ Ο ΝΥΜΦΙΟΣ

Χῶρες χηργές, κοιλάρφανα χωριά, τοῦ χάρου ἀχνάρια
κι' ὅπου καντήλι ἀχνοφωτᾷ τὴν ἰλαρὴ κορῶνα
τῆς Παναγιάς· κι' ὅπου κεντοῦν κοπέλλες μὲ λυχνάρια,
κι' ὅπου τὰ τζάκια σκούζουνε τὴν κλάφα τοῦ χειμῶνα
θὰ πάη τ' ὄραϊο τὸ μῆνημα σὰν ἅγια χελιδόνα:
«Τὰ μᾶρα ἄς γίνουν γιορτερὰ, τὰ δάκρυα κεχριμπάρια
Ἴδου ὁ Νυμφίος ἔρχεται καὶ στὸ λαμπρὸ νομφῶνα
θᾶναι οἱ κλαμένοι λειτουργοὶ κι' οἱ στεναγμοὶ τροπάρια.»
Καὶ πάει τὸ ὄραϊο τὸ μῆνημα, παίρνει χωριά καὶ χῶρες
κι' ἀνθίζουν λὲς σὰ λεμονιὰς οἱ νηοφερμένες ὄρες
καὶ λὲς σὰ ρυάκι ὀλόδροσο τ' ἀγέρι ἀργοπερνᾷ
μύρια ἀναστήνουνται ὡσαννά!
Κι' ὅταν πρὸς τὰ μεσοῦρανα ξεσποῦν τὰ νικητήρια,
τὸ φῶς φαντάζει πορφυρὸ κι' οἱ βράχοι μεγαθήρια.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- 1) Διάβα χωρὶς ἀχνάρια
- 2) Ἄόρατος σχεδιαστής
- 3) Τραγούδια στὸ πεζὸ
- 4) Ἄης Πανταλέων
- 5) Βατερλώ—Καμπρῶν
- 6) Δ. ο. ο. Φράν

ΑΓΓΕΛΙΑ

ΔΙΑΒΑ ΧΩΡΙΣ ΑΧΝΑΡΙΑ

ΣΤΟΝ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟ ΜΟΥ ΦΙΛΟ

Θά μπορούσε κανείς νάν τόν πῆ.. Μυστήριο. Θά σᾶς φανῆ παράξενο ὡς τόσο μυστήριο τὸν κλειοῦσε, τὸν φύλαε, τὸν περὲχυνε. "Ὀλος μυστήριο. Ἦταν ὁ Γιάννης. Μά μόνο Γιάννης καὶ τίποτες ἄλλο. Τῆνομα, ἡ πατρίδα του ἄγνωστα.

Καὶ δὲν εἶναι, νὰ πῆς πὸν δὲν πασκίζαν νάν τὰ μάθουν ἀλλὰ τὸ μυστήριο πεισμάτων μυστήριο νὰ μείνῃ πάντα. Κι' ἦταν παράξενος τύπος ὁ Γιάννης. Καθὼς τὸν ἔβλεπεσ θυμώσουν κἀτι σκυλιὰ, πὸν μὲ τίς οὐρὲς ἀνάμεσα στὰ σκέλια, φοβιτσιάρικα, πλανιοῦνται κάπου-κάπου στοὺς πυρωμένους δρόμους τοῦ μεσημεριοῦ. Τὸ πειδὸ παράξενο ἀπ' ὅλα τὰ μάτια του. Εἶδετε κάποτε τίς τελευταῖες ἀχιτίδες τοῦ ἤλιου ὅταν κωχρασμένες, λές, δίνουνε τὸ τελευταῖο φιλλὸ στή γίς; Χύνουν τόση μελαγχολία. Ἔτσι τὰ μάτια τοῦ Γιάννη. Καθὼς στήριζόντουσαν πάνω σου σὲ κυρίευε μιὰ τέτοια μελαγχολία, ἕνας τόσος οἴχτος πὸν μπορούσες νὰ κλάψης. Κι' οἱ γυναῖκες τῆς γειτονιάς δὲ μέναν ἀσυγκίνητες. Κεῖνα τὰ μακρὰ σγουρὰ μαλλιά πὸν σοῦ φωνάζαν λές νὰ βυθίσης τὰ δάχτυλα κεῖ μέσα στὴν ἔβεννη φωληά, τ' ἀδύναμο μὰ ἐκφραστικὸ μούτρο τοῦ Γιάννη, τὸ ἀργὸ μελαγχολικὸ βῆμα. . . δὲ περνάγαν ἀπαράτηρητα. Μονάχος ὁμως κι' ἄγνωστος. Κάποτε ἡ συμπάθεια κινούσε πολλοὺς νάν τὸν σιμώσουν. Τοὺς ἔφευγε αὐτὸς. Καὶ τὸ μυστήριο πεισμάτων μυστήριο νὰ μείνῃ πάντα.

Μιὰ μέρα τὸν χάσανε. Οἱ γυναῖκες τῆς γειτονιάς τῶσαν. Δὲ βγῆκε τὸ πρωῖ. Δὲ γύρισε τὸ μεσημέρι. Δὲν τολμοῦσαν ὡστόσο νὰ χτυπήσουν. Περνοῦσε ἡ μέρα κι' ὄλοένα τὰ σκόλια καὶ οἱ κρήσες πληθαίνουν. Ὁ ἥλιος κειὰ εἶχε δύσει κι' ὁ Γιάννης ἀκόμα νὰ φανῆ. Ῥωτιοῦνταν ἀναμεταξὺ τους.

Λίγο - λίγο ἡ σκιά ξαπλωνόταν ὕστερα ἀπ' τὸ σούρουπο. Οἱ ἀθροῦποι εἶχαν μαζωχτῆ στὰ σπήτια τους κι' εἶχε ξαπλωθῆ πάλι μιὰ ἡσυχία στὴ μικρὴ τῆ

γειτονιά. Οἱ κουβέντες γιὰ τὸ Γιάννη καὶ μέσα ξακλουθοῦσαν. . . Καὶ τὸ μυστήριο μεγάλωνε. Μιὰ στιγμή κἀτι κλαψιάρικα οὐρλιάσματα ἀνατριχιαστικὰ ἀκουστήκαν. Ὅλοι μέσα στ' ἀβέβαιο φῶς τῆς λάμπας, τους χλωμιάπαν. Νοιώσαν τὴ κρυάδα τοῦ φόβου, τῆς δεισιδαιμονίας νὰ τοὺς διαπερνᾷ. . . Ἀκουστήκαν σὲ λίγο παράθυρα ν' ἀνοίγουναι, φωνὲς συχυσμένες, κι' ὕστερα κἀτι κομμένες κραυγὲς τρόμου μαζὺ κι' ἀπειλῆς. "Ὀλη ἡ γειτονιά κρεμασμένη στὰ παράθυρα τῆς, συδὺδ, συντρεῖς, βλέπαν. . . Καὶ βλέπαν κάτω ἀπ' τὸ νυσταγμένο, τὸ λυπητερὸ φανάρι ἕνα σκύλο πὸν λές κι' ἦταν μόνο κόκκαλα πὸν ἔκλαιγε. . . ἔκλαιγε.

—Κακὸ σημάδι!

—Κακὸ θὰ μᾶς βρῆ. . . ψιθυρίζε δεύτερος.

—Συφορὰ πὸν μᾶς ἤρε τοὺς μαύρους. . . ἀπόσωνε ἄλλος.

Κι' ὁ φόβος εἶχε ξαπλώσει πάνω σ' ὄλους αὐτοὺς τοὺς δειλοὺς, τοὺς δεισιδαίμονες χωρὶς νάν τοὺς ἀφίγη νὰ κουνήσουν ἀπ' τὰ παραθύρια τους.

Κι' ὁ σκύλος θρηνοῦσε, θρηνοῦσε. . . Τὸ κακὸ θάταν ἀναπόφευγο. Μήπως ἀκούστηκε ποτέσ σκύλος νὰ θρηνᾷ χωρὶς νὰ πλακώσῃ τὸ μεγάλο τὸ μοιρόγραφο κακὸ;

Καὶ παράξενο: ὀλωνῶν ὁ νοῦς πῆγαινε στὸ Γιάννη. Δὲ σκεπτόντουσαν τοὺς ἀτοὺς τῶν μόνο τὸν ἀνθρώπο πὸν ἄγνωστος κι' ἀπληστιαστος εἶχε τόσο μέρος στὴ καρδιά τῶν ἀγαθῶ αὐτῶν ἀθροῦπω. Τὸ Γιάννη? . . .

Κι' ὁ σκύλος ξακοκοῦθηε τὸ θρηνητικὸ του τὸ γαῦγισμα κάτω ἀπ' τὸ τρεμόλαμπο τὸ φανάρι. . .

Μεσημέρι. Οἱ πέτρες λές θὰ θραγίσουν κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο. Οἱ πόμτες σφαλιστέσ καὶ μέσα οἱ ἀθροῦποι καθισμένοι γύρω στὸ τραπέζι τῶν. Στὸ δρόμο ἐρημιὰ κι' ἡσυχία σὰ νύχτας.

Μιὰ στιγμή ἡ πόρτα τοῦ ἀγνωρου ἀνοίξε. Φάνηκε πρῶτα ἕνα διαταχτικὸ πόδι ὕστερα κι' ὀλόκληρος — Ἀγνώριστος. Στὸ χέρι κρατοῦσε τὸ ψαθάκι του, μερικὰ μανιτήλια ἀτύλιχτα κι' ἕνα βιβλίο. Τὸ πρόσωπὸ του ἦταν τυλιμμένο μ' ἕνα μεγάλο ἄσπρο πανὶ καὶ μόνο ξεχωρίζαν κειὰ τὰ μελάγχολα τὰ μάτια—οἱ στερνὲς τοῦ ἤλιου οἱ ἀχιτίδες

—κι' ἕνα μέρος ἀπ' τὸ μούτρο του. Κι' ἦταν κόκκινο σὰ φωτιὰ κεῖνο τὸ μέρος. Πρησμένο. Τραβοῦσε ἴσια γιὰ τὸ Νοσοκομεῖο.

Περάταν δύο μέρες. Τέσσερις καλόπλαχνοι ἀπὸ τοὺς γειτόνους του κρατοῦσαν τὸν φέρετρο τῶ φτωχῶνε; ἦταν ὁ Γιάννης. τοῦχαν σκεπάσει τὸ μούτρο γιὰ νὰ κρύψουν ἴσως τὴν ἀρρώστεια πὸν τὸν δῆγησε στὸν τάφο. Πέρασε ἄγνωρος. Καὶ τὸ μόνο δικὸ του ποῦβραν ἦταν τὸ βιβλίο πὸν πῆρε μαζὺ του φεύγοντας.

Ἦταν τὰ «Ἐἰς ἑμαυτὸν» τοῦ Αὐρηλίου καὶ στὸ δεύτερο φύλλο ἔγραφε τὸξερὸ ὄνομα Γιάννης.

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗΣ

WILLIAM CAINE

Ο ΑΟΡΑΤΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΤΗΣ

Μετάφραση Πάνου Ἡριδανῶ (συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο)

III

«Ἄλλὰ» φώναξε, «εἶναι μιὰ ἀξιοσημείωτη σύμπτωση. Γνωρίζετε, λοιπὸν, τὸν κύριο Πάστων, Κύριε Λούις;» Ποτέ δὲ φώναξε τοὺς καλλιτέχνες μὲ τὰ ἐπιθετὰ τους. Ἦσαν ὄλοι «παιδιὰ» τῆς.

«Τὸν κύριο Γάστων;» Ὅχι, κυρία μου δὲ γνωρίζω κανένα κύριο Γάστων.»

«Ἄλλὰ» ἀπάντησε κεινὴ εἶναι ἡ ἴδια ἡ κεφαλή του τούτη πὸν ζωγραφίστατε. Εἶν' ὁ κύριος Γάστων καὶ κανεῖς ἄλλος. Ὅσοτόσο ἡ σύμπτωση εἶναι ἀξιοσημείωτη, ἐκπληκτικὴ, θαυμαστικὴ. Ὅστε λοιπὸν, τὸν ἔξρατε κι' ἤλθατε δῶ γιὰ νὰ τὸν συναντήσετε. Μὰ, ὄχι! Βέβαια καλέ μου Κύριε, ὁ κύριος Γάστων σᾶς ἔστειλε δῶ στὸ Μπούλ ντ' Ὅρ, δὲν εἶν' ἔτσι; Ἄλλὰ γιατί λοιπὸν, δὲ μοῦ τόπατε; Καὶ τί μαθαίνετε λοιπὸν γι' αὐτὸν, Κύριε Λούις;

«Κυρία Ἄλλαν» εἶπε ὁ Μεντόζα, «δὲν ξαίρω τὸν κύριο αὐτὸ πὸν μοῦ λέτε. Καὶ τί ἐννοεῖτε λέγοντας πὸς ἤλθα δῶ γιὰ νὰ τὸν συναντήσω; Ἦταν, λοιπὸν, πρωτότερα δῶ;»

«Βέβαια ἦταν» ἀπάντησ' ἡ Κυρία Ἄλλαν, κι' ὕστερα—«Μὰ, Κύριε Λούις», ἐφώναξε, «εἶναι ἀδύνατο νὰ μὴν ξαίρετε τὸν κύριο Γάστων. Πὸς ἄλλοιῶς θὰ ζωγραφίζατε τὸ πρόσωπὸ του σ' αὐτὸ τὸ χαρτί;

Ὁ Μεντόζα ἔκαμ' ἕνα ἀπελπισ-

τικό μορφασμό.

«Όταν έχω την τιμήν, Κυρία», είπε, να σάς πληροφορήσω πώς δέν τόν ξέρω—»

«Αλλά πώς λοιπόν—;»

«Α!» είπε, αυτό είναι κάτι που μπορώ να πώ. Είναι μυστήριο. Μά μη σάς μέλλει γι' αυτό. Πόσος μου σάς παρακαλώ, γι' αυτό τόν κύριο Γάστων. Ποιό π. χ. είναι τὸ ἐπιθετὸ του; Πότε ἔμνευε δῶ;»

Ἡ Κυρία ἄλλαν, χάρισε πού τῆς παρουσιαζόταν εὐκαιρία νὰ τὸν ὑποχρεώσῃ μὲ λίγη φλυαρία. Ποτέ ἴσα μὲ τώρα ὁ ξένος τοῦτος δέν τὴν εἶχε καλέσει «ἀπ' εὐθείας» σὲ συνομιλία καὶ τώρα χαίροταν πολὺ. Ἔθεσε τὸ δίσκο τοῦ καφέ στὸ τραπέζι, διπλώσε τὰ χέρια τῆς, προσήλωσε τὸ βλέμμα τῆς στὸ ταβάνι ζητώντας ἐμπνευστὴ κι' ἄρχισε.

«Δὲ θὰ καταλάβω ποτὲ, Κύριε Λούις, πὼς συμβαίνει νὰ μὴν ξέρεστε τόν κύριο Γάστων, ἀλλ' ἀφοῦ λέτε πὼς εἶν' ἔτσι πᾶς πιστεύω. Καὶ τώρα τὴν ἱστορία μου. Αἱ μὰ εἶναι πολὺ λυπητερή, Κύριε Λούις Ἀυτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶν' ἕνας Κύριος Γάστων Νάτιερ· εἶναι ζωγράφος ὅπως σεῖς.»

«Α—ἄ» εἶπ' ὁ Μεντόζα κουνώντας τὸ κεφάλι.

«Ναί» ξεκολούθησε κείνη, «εἶνε ζωγράφος, μὰ ὄχι τοπεῖων, ὅπως οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς κυρίους ποῦρχοντ' ἐδῶ. Σχεδιάζει μορφές, πορτραῖτα, ὑποκείμενα. Τὸ ζωγραφισμὰ τῶν τοπεῖων ἦταν γι' αὐτόνε μιὰ διασκέδαση, μονάχα.»

Ἄκουσα νὰ τὸ λέν στὸ μετὰξὺ τους οἱ πελάτες μου, κίτω κεί, πὼς δέν ἐξέγει σ' αὐτὸ τὸν κλάδον τῆς τέχνης, ἂν καὶ ὅλοι συμφωνοῦσαν πὼς οἱ προσωπογραφίες τινυ ἦταν ἀξίες λόγου. Στάσου! θὰ δῆτε τώρα ἔχω ἕνα του σχεδίασμα στὴν κάμαρά μου.» Βγῆκε ἔξω καὶ σὲ μιὰ στιγμή ξαναγύρισε φέρνοντας ἕνα μικρὸ σκίτσο κορνεϊσμένο.

«Δέστε, Κύριε Λούις» δέν εἶν' ὄρατο; Μοῦ τῶδωκε γιὰ ἀνάμνηση, ὁ καλὸς μου Κύριος.»

Ὁ Μεντόζα πῆρε τὸ σχέδιο καὶ τὸ τύταζε παραδόξα, κι' ὅτι μισοπερίμενε νὰ δῆ, εἶδε. Τὸ σκίτσο αὐτὸ κι' οἱ δύο κεφαλές πού λίγη ἔβρα πρωτύτερα εἶχαν κάμει τὰ χέρια του ἦσαν τὰ ἴδια.

Τῶδωσε πίσω στὴ κυρία Ἄλλαν.

«Μάλιστα Κυρία» εἶπε μοιάζει πολὺ, κι' εἶναι πολὺ καλὰ σχεδιασμένο. Ἀλλὰ δέν θὰ ξεκολουθήσετε τὴν ἱστορία σας;»

«Βέβαια. Ποῦ ἤμουν; Ἄ, ναί, εἶπεν ἡ Κυρία Ἄλλαν. ἔλεγα πὼς ὁ Κύριος Γάστων ζωγράφιζε τοπεί μόνον γιὰ διασκέδαση. Ναὶ τὸ νὰ ζωγραφίζῃ ἐξ ἀπ' τὸ σπιτι τὸν εὐχαριστοῦσε πολὺ, καὶ περνοῦσε ὀλοκληρὸς μέρες στὸ δάσος ζωγραφίζοντας. Ἡ γυναῖκούλα του ἦταν πάντα μαζὺ του, τ' ἀπογέματα δηλαδὴ. Τὸν συναντοῦσε πάντα σ' ἕνα προσηφωτισμένο μέρος μὲ τὸ δεινὸ μαζὺ. Κεῖνος ἔφενγε κατὰ τὴς ἐννῆα τὸ πρωὶ καὶ κείνη τὸν ἀκολουθοῦσε κατὰ τὴς ἔντεκα—ἐντεκάμισο. Οἱ καυμένοι ἀγαπιόντουσαν πολὺ, Κύριε Λούις, καὶ δέν ἦταν πολὺ καιρὸς πούχαν παντρευτῆ. Ἐκείνη ἦταν τόσο ξανθιά ὅσο κείνος μελαχροινός. Χρυσὰ κίτσαρὰ μαλλιά, μερὶλα μάτια μπλοῦ, πρόσωπο ἑνὸς καλοῦ παιδιοῦ. Ἐκείνη εἶχε κίτι παραπάνω ἀπὸ μικρὸ παιδί, ἀλήθεια δέν ἦσαν κατὰ ομοῖαντα τρία χρόνια τῶν δυὸ τους. Φαίνεται νάχε λίγη ἀτομικὴ προνοοία, γιατί ἕνας τόσο νέος ζωγράφος, ποτὲ δὲ θὰ μπορούσε νάχη νὰ νοικιάζῃ τὰ δυὸ καλύτερα δωμάτια τοῦ Μπούλ ντ' Ὀρ, ἢ νὰ προσφέρει σαμπάνια στοὺς συνδαιτημένους τὴν ἡμέρα τῆς εορτῆς τῆς γυναίκας του. Πρέπει νὰ ξερεστε πὼς ἂν γευματίζαν στὴν ἐξοχὴ δειπνοῦσαν ὅμως πάντα στὸ ξενοδοχεῖο κάτω μὲ τοὺς ἄλλους μου πελάτες. Ὅλοι τοὺς καμαρώναμε. Ἦσαν τόσο νέοι, τόσο εὐθύμοι, τόσο ἀθῶοι, κι' ἀγαπιόντουσαν τόσο πολὺ.»

«Ὁ Κύριος Γάστων ἦταν Νορμανδός, μὰ δέν ἔμαθα ποτὲ ἀπὸ πᾶ πολλὴ ἢ γειτονιά. Ὁ πατέρας του πού ἦταν γλύπτης πέθανε. Ἡ μητέρα του ζοῦσε κάπου στὴ βόρεια αὐτῆς χώρα. Ὁ Κύριος Γάστων ἦταν τὸ παιδί τοῦ δευτέρου γάμου τῆς. Καὶ τώρα ἐγκαταστάθηκε κάπου στὸ Παρίσι μὰ πού, δέν ξέρω.»

«Ἐἶχαν μόνον ἕναν ἐπισκέπτη, τοῦ κυρίου Γάστων τὸν ἑτεροθαλῆ ἀδελφὸ, τὸν κύριο Ραούλ· ντὲ Μερικούρ, ἕνα θελκτικὸ κύριο, περὶπου δέκα χρόνια μεγαλύτερο ἀπὸ τὸν κύριο Γάστων—ἔτσι μοῦπε ὁ Γάστων—καὶ καταγόταν ἀπὸ μιὰ παλιὰ οἰκογένεια, τοὺς Ντοφινέ. Ἄ! μὰ ἦταν ἕνας πολὺ εὐθύμος ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ Κύριος Ραούλ. Ἦταν ἐξοχος βαρύντος, καὶ μπορούσε νὰ σοῦ τραγουδᾷ γιὰ πάντα. Καὶ τί δυνατὸ γέλιο ποῦχε! Ὄ, ὄχι! Ποτέ δέν ὀκνοῦσαμε στὸ Μπούλ ντ' Ὀρ ὅταν ὁ Κύριος Ραούλ ἦταν μαζὺ μας.»

«Ἦταν πολὺ πλοῖσιος, κι' ἐργαζόταν στὸ χριματιστήριο στὸ Πα-

ρίσι. Ὅταν ἐρχόταν νὰ ἐπισκευθῇ τὸν ἀδελφὸ του ἔφερνε πάντα κίτι καλὸ γιὰ τὴν κουινιάδα του, μερικὰ φρούτα, γλυκίσματα ἢ ἕνα κουτὶ σοκολάτες. Τὸν καιρὸ πού ἔμνευε ἐδῶ ὁ Κύριος κι' ἡ Κυρία Γάστων, ἦρθε πέντε ἢ ἕξι φορὲς. Τοὺς ἐλάτρευε καὶ τοὺς δυὸ, κι' αὐτοὶ τοῦ ἀνταπόδιδαν τὰ ἴδια.

«Κι' ἔτσι ὁ καιρὸς περνοῦσε κι' ὅλα πῆγαιναν καλὰ, ὡς πού ἔγινε κίτι φοβερὸ.»

(Ἀκολουθεῖ)

ΤΡΑΓΟΥΔΑ Σ. ΟΝ ΠΕΖΟ

ΜΑΡΤΥΡΙΟ

«Ἄη τὴ νύχτα περπάτησα. Κι' ἦταν νύχτα Ὀκτωβριοῦ. Καὶ πῆγαινα, κι' ἐνοιώσα τὸ κρύο νι φτάνη ἀργαστάλαχο ὡς στὴ ψυχῆ. Κι' ὅμως περπάτησα ὀλη τὴ νύχτα. Ἐνοιώσα τὸ φόβον τῆς σκιᾶς. Οἱ ψηλὲς λευκὲς κι' οἱ χαμηλοὶ ἀθανάτοι μὲ τὲς σκιὲς τοὺς μὲ ἀκολουθῆξαν γιὰ κάμποσο. Κι' ἔβλεπα τὰ ψιλά τὰ κλώνια τῆς λεύκας σὰ κερὰ πού προσμέναν ν' ἀναφτοῦν γιὰ τὸ μαρτύριον μου κι' ἔβλεπα τὲς ἄκρες τῶν ἀθανάτων πού ἀπλωνόνταν λὲς γιὰ νὰ μοῦ ξεσκίσουν τὴ καρδιά. Κι' ὅμως περπάτησα. Περπάτησα πολὺ. Κι' ὅταν ἡ αὐγοῦλα χάραξε, στὰ πόδια σου ἦρθα νὰ ξεποστῶ καὶ νὰ σοῦ βρέξω τὰ γόνατα σου μὲ τὲς πνοὲς τῆς κρουσταλισμένης πᾶνω στὸ κεφάλι μου...»

Μὲ κίτταξες βαθεῖα, σκεφτικὰ μέσσα στὴ μάτια κι' ὕστερα: «Ποῦθε ἐρχεσαι;» μὲ ῥώτηξες. Μὲ ῥώτηξες ἀδιάφορη... Σήκωσα τὸ κεφάλι κι' ἡ ὀροσοῦλα ἀπ' τὸ κεφάλι μου ἐτρεξε μαζὺ μὲ τὰ δάκρυά μου καὶ σοῦ ῥάντισε τὰ γόνατα. Θυμήθηκα τὰ κερὰ τοῦ μαρτυρίου μου, ἐνοιώσα τὲς τοῦ χτερὲς κορφὲς τῶν ἀθανάτων νὰ μοῦ ματώθουν τὴ καρδιά: «Ποῦθε ἐρχεσαι;» ῥώτηξες ἀμίλλαγι στόν πόνο μου.

Τὸ θυμάσαι; Ἦταν πρῶτ. πολὺ πρῶτ. Ἀργοψιχάλιξε καὶ μεῖς κάτω ἀπὸ κείν τὸ θόλον τῆς παληᾶς τῆς ἐκκλησιᾶς ἀραχνοπλέκαμε, μαζὺ μὲ τὲς ἀνάκτες ἀνυφαντοῦδες τὲς καθισμένες στὲς γωνιὲς τῆς ἐκκλησιᾶς, τὸ εὐκολόσκιστο πέπλο τῆς Ἀγάπης.

Βλέπαμε κειθ τὸ ἀτέλειωτο ψι-
χαλιτὸ καὶ νοιώθαμε μιὰ μελα-
γχολλία νὰ μᾶς κυριεύῃ σὰ νὰ ψυ-
χροστάλαξε μέσα μας ἡ πρωϊνὴ
βροχεῦλα. Ἀπάνωθὲ μᾶς τρα-
γοῦσθε τ' αὐλάκι τοῦ θόλου.
Κάπου—κάπου ὁ ἀέρας ἔφερενε
καμμιά, ψιγάλα ὡς ἐμᾶς καὶ

μεῖς τὴ δεχόμεστε σὰ φιλι καμ-
μιᾶς ξωτικιάς νεράϊδας ποὺ ἔ-
φτανε φῶς ἐκεῖ νὰ μοιραστῇ τὴν
εὐτυχία τῆς ἰδεατῆς ἔνωσης.
Μιὰ φαιγμὴ ὁ οὐρανὸς πέραθε
ἔσκασε, χρυσόρακιες τίς ὕδατινὲς
ἀχιτίδες μὲ πλῆθος ἀδερφῆς ἀσ-
τραφτερῶς. Σὲ κῦτταξα στὰ μά-

τια τότες. Καὶ μοῦ φάνηκε πὸς
ἕνας ἥλιος καὶ σένα σὲ περιέχουνα
καὶ ξεδίπλωσε τὰ μυστικὰ τῆς
ψυχῆς σου. Κι' ὁ ἥλιος ἦταν
ὁ ἥλιος τῆς Ἀγάπης
6-10-1924

COEUR CONTRIT

GABRIELE D'ANNUNZIO

ΔΗΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΠΑΝΤΕΛΗ Γ. ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗ

Ἡ ἄμμο τῆς μεγάλης πλατέας σπιθηρο-
βολουσσε λὲς κι' ἦταν ἀπλωτὸ κισσῆρι κο-
πανισμένο. Ὅλα τὰ γύρω σπήτια, ἀσπί-
σιμένα μὲ τὸν ἀσθέστη, φωτιζόντουσαν ἀπὸ
παράξενες μεταλλικὲς λάμπες καὶ μοιάζαν
μὲ τοιχώματα φούρου ποὺ σὲ λίγο θὰ
σβουῦσε. Στὸ βάθος, ἡ ἐκκλησιὰ ἀντανα-
κλουσε πάνω στοὺς παραστάτες τοὺς πέτρι-
νοὺς τῆ φωτεινάδα τῶν σύγγενων καὶ γι-
νόταν κόκκινη σὰ γρανίτης· τὰ γυαλοπαρά-
θυρα ἀχιτιοβολουσαν σὰ πυρκαγιὰ· νᾶταν
ξεσπασμένη στὸ νάρθηκα· τὰ ἀγιοκονίσμα-
τα, μὲ τοὺς μπουγιᾶδες καὶ τίς στάσεις τοὺς
φαινότουσαν πὰ νᾶταν ζωντανὰ. Κἄτω
ἀπὸ τὴν ὠμορφιὰ τοῦ ἀσύνηθου φαινόμενου
τοῦ σούρουπου, ὁ ὄγκος τοῦ μνημείου
ἔφερενε μιὰ φάτσα κατοικιάς περὶ ἀψηλῆς
πάνω ἰπ' τὰ σπήτια τῶν κατοίκω τῆς Ῥι-
ντούζας.

Οἱ δρόμοι ξεχόναν στὴν πλατέα ἕνα χεί-
μαρρο ἀπὸ ἄντρες καὶ γυναῖκες ποὺ φωνί-
ζαν καὶ χειρονομούσαν. Ὁ λδισιδαιμόνας
ὁ φόβος μεγάλωνε ὑπέριμετρα μέσα στὴς
ψυχῆς· ὅλες αὐτὲς οἱ ἰπαίδευτες φαντασιῶ-
ς ἦσαν κεντρισμένες ἀπὸ τίς φοβερῶς ὀπτασί-
ες τοῦ θεϊκοῦ χτέριου. Τὰ σ' ὅλια, οἱ βέ-
κινες ἀμφοισθήτητες, οἱ παραπονιάρικες
ἐκείτες οἱ ἀτυχετότετες διήγητες, οἱ παρὰ-
κλῆτες, οἱ φωνῆς, ἀνακτευόντουσαν μὲ
μιὰ θαθεῖα γλαλοῦ μιᾶς λαίλαπας ἔτοι-
μης νὰ ξεσπάσῃ. Τώρα καὶ πολλὲς μέρες
αὐτὲς οἱ αἵματόχρωμες κοκκινάδες μέναν
στὸν οὐρανὸ ὕστερα ἀπὸ τὸ ἠλιόγεσμα,
πλημμυρούσαν τὴν ἡσυχία τῆς νύχτας, ῥέ-
χναν μιὰ τραγικὴ λάμπη στὸν ὕπνο τῆς ὄξο-
χῆς, προκαλούσαν τὰ οὐρλιασμάτα τῶ σκυ-
λιῶ. Μερικὰ πρόσωπα ποὺ ὡς τότες μελοῦ-
σαν χαμηλόφωνα μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ,
μαξιμμένοι γύρω ἀπὸ μιὰ κολόνα τοῦ
περίστουλου, ἀρχίξαν νὰ φωνάζουν κουνῶν-
τας τὰ μπράτσα:

—Γιακόμπη! Γιακόμπη! Γιακόμπη!

Σ' αὐτὴ τὴν κάλεση, ἕνας ἄντρας θυγῆκε
ἀπὸ τὴ μεγάλη πόρτα καὶ διευτόνηκε στὴν
παρέα. Ἦταν ἕνας ἄντρας τόσο μακρὺς κι'
ἀστενικὸς ποὺ θὰ τὸν νόμιζε κανεὶς ἄρρω-
στο ἀπὸ βερρεμιάρικη πυρετὸ, φαλακρὸς
στὴ κορφή τοῦ κρανίου, στεφανωμένος στὸ
στέοκο καὶ στὰ μηλέγγια ἀπὸ μακρὰ κοκ-
κινόχρωμα μαλλιά, τὰ μικρὰ του βα-
θουλά μάτια, ἰβέβαιου χρωμάτου, ποὺ
κυττούσαν ὅθε τὴ ῥίζα τῆς μύτης, εἶχαν
μιὰ φλόγα ἀγρίου πάθους. Ὦντας ἄρθρω-
νε τίς λέξεις, μιὰ βλαδίδι, στ' ἰπάνω σα-
γόνι, καωμένη ἀπὸ τὸ χέριμο τοῦ τομέω
ἔδιδε μιὰ παράξενη θέα στὴς κινήσεις τοῦ
στοματίου του καὶ τοῦ μωτεροῦ πηγουνιοῦ
του, τοῦ σπαρμένου ἰπὸνα ἰρακοῦ γένι.
Ὅλο του τὸ κορμὲ δὲν ἦταν παρὰ μιὰ κοκ-
κάλινη μηχανὴ κακοκρουμένη ἀπὸ τὸ πανὶ
τῶ ρούχω του· πάνω στὰ χέρια του, πάνω
στοὺς καρποὺς, πάνω στὰ μπράτσα, πάνω
στὸ στήθος του, τὸ πεταὶ ἦταν γυμᾶτο ἀπὸ
μπλαβωπὰ πρόσωπα, ἀπὸ διαστίξεις
καωμένες μὲ τὴ μύτη μιᾶς βελόνης καὶ μὲ
σκόνη λουκάκι, γι' ἀνάμνηση τῶν ἐκκλη-
σιῶνε ποὺ ἐπισκέφτηκε, τῶ χαρίτω ποὺ λα-
θε, τῶν εὐχῶνε ποὺ ξεπλερωθῆκαν.

Ὅταν αὐτὸς ὁ φανατικὸς ἐνώθηκε μὲ τὴ
παρέα κοντὰ στὸ στύλο, ἕνα θου' ἰτὸ, ῥω-
τήσεω βγαρμένωνε μ' ἄγωνία, σηκώθηκε.

—Ἔ, καλὰ!... Ἐ, πε ὁ δὸν Κόνσολος...
Ὅτ' ἀγάλουν τ' ἰσημένιο χέρι... Δὲ θάταν
καλύτερα ὅλο τὸ μποῦττο;... Ἐ ὦρα ὁ
Παλλούρας θὰ φέρῃ τίς ἑκατὸ λίτρες;.. Δὲ
θὰ φέρῃ παρὰ ἑκατὸ λίτρες;.. Πότες θ'
ἀρχίξουν οἱ καμπάνες;..

Τὸ θου' ἰτὸ μεγάλωνε γύρω ἰπ' τὸ Για-
κόμπη. Ἀπ' ὅλα τὰ μέρη σπρωχόντου-
σαν πρὸς τὴν ἐκκλησιὰ· τὰ πλήθει ξεχονό-
νταν ἀπ' ὅλους τοὺς δρόμους, πλημμυρίζαν
τὴ πλατέα. Κι' ὁ Γιακόμπης ἀπαντώντας
στοὺς ἐρωτητῆς, μελοῦσε χαμηλόφωνα, σὰ
νὰ ξεμυστηρευόταν τρομερὰ μυστικὰ, σὰ
νᾶταν μετακομιστῆς θαυμάτων ῥοχομένων

ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου. « Ἔϊχε δὴ στὸν ἀέρα, μέσα σ' ἓνα ματωμένο σύννεφο, πρῶτα ἓνα ἀπειλητικὸ χέρι, ὕστερα ἓνα μαῦρο πανί, ὕστερα ἓνα σκαθὶ καὶ μιὰ σάλπιγγα. »

— Δηγῆσου! Δηγῆσου!

Τὸν πιέζαν νὰ μιλήσῃ. Κι' ἡ δὴγηση πετοῦσε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα μέσα ἀπ' τὸν πυκνὸ ὄμιλο.

II

Ἡ μεγάλη κοκκινισταλίδα ἀνέβαινε σιγαλά ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα στὸ ζενίθ κι' ἔτρεχε νὰ πλημμυρίσῃ ὅλο τὸ οὐράνιο θόλος. Φαινόταν σὺν νάταν μετᾶλλου λυωμένου ὁ καπνὸς ποὺ κυμάτιζε πᾶνω ἀπ' τὴν πόλη καὶ, στὶς λιγοστεμένεσ λάμπες τοῦ σούρουπου, οἱ κίτρινες ἰχτιδὲς κι' οἱ μαδιῆς ἰχτιδὲς διασταυρωνόντουσαν μ' ἓνα ἰριδοχρῶμο τρεμοῦλασμα. Μιὰ μακρὰ ἰχτιδὴ φῶς περὶ δυνατὴ ἔτρεχε πρὸς τὸ δρόμο ποὺ ἔφερε στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ· στὸ βάθος μέσα ἀπὸ τοὺς ψηλοὺς καὶ εὐέλτους κορμούς τῶ λευκῶνε, ἔβλεπε κανεὶς τὸν ποταμὸ ποὺ ξεπετοῦσε λές, φλόγες καὶ περὶ μακρὰ μιὰ ἄκρη ἀσιατικῆς τοποθεσίης ὅπου οἱ παλαιοὶ οἱ πύργοι οἱ σαρακηνοὶ, ὁμοιοὶ μὲ νησίδια ἀπὸ βράχο, ὑψῶνταν στὴν ὀμίχλη τὸ ἀθέβια προφίλ τους. Οἱ πνευματικὲς ἀναθυμιάσεσ τοῦ θερισμένου χόρτου γεμίζαν τὴν ἀτμοσφᾶρα, κι' αὐτὸ ἔμοιαζε στιγμῆς—στιγμῆς μὲ μυρωδιὰ μεταξοσκουληκιῶν σαπιμένων πᾶνω στὰ φύλλα.

Οἱ φωνῆσ τοῦ πλήθους ἦταν κομμένες ἀπὸ μιὰ σιωπηρὴ ἀναμονή. Τὸ ὄνομα τοῦ Παλλούρα ἔτρεχε ἀπ' ὅλα τὰ στόματα ποὺ καὶ ποὺ ξεποῦσαν μὲ θυωμένη ἀνυπομονησιὰ. Τὸ κῆρο (δὲ φαινόταν ἀκόμα στὸ δρόμο ποὺ ὄδηγῶσε στὸν ποταμὸ καὶ καθὼς ἔλειπαν οἱ λαμπάδεσ ὁ δὸν Κόνσολοσ ἤρχοῦσε νὰ θγάλη τὰ ἀγιολεῖψανα καὶ νὰ κίμη τοὺς ξορκισμοὺς κι' ὁ κίνετος ἦταν ὀλοφάνερος. « Ἐνας πνευκὸς κυρίευε αὐτὴ τὴ χλαγωγία ποὺ μαζεμένη σὰ κοπάδι χτήνη, δὲ τολμοῦσε περὶ νὰ σηκώσῃ τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ. Οἱ γυναῖκεσ ἤρχίζαν νὰ ξεποῦν σὲ δάκρυα καὶ στὸ θόρυβὸ τῶ κλαμμάτω τους μιὰ ἀπογοήτεψη χωρὶσ ὄρια πλάκωσε καὶ ἐξουθενῶσε τίς συνείδησεσ.

Στὸ τέλος οἱ καμπάνεσ βουίζαν καὶ καθὼς τὸ καμπαναρεῖδ ἦταν χαμηλὸ τὰ βαρεῖα φρικτιᾶ λατα τοῦ μπροῦντζου ἀγγίζαν ὅλα τὰ κεφάλια. Στὸ μεταξὺ τῆσ μιᾶσ κμπανιᾶσ ἀπὸ τὴν ἄλλη ἓνα εἶδος ξεμακρεμένου ὀλολυγμοῦ ἀνέβαινε στὸν ἀναμμένο οὐρανὸ.

— Ἄγιε Πανταλέων! Ἄγιε Πανταλέων!

Ἦταν ἡ ἀπέραντη κραυγὴ ἡ μονόψυχη τῶν ἀπολιτισμένων ποὺ ζητοῦσαν βοήθεια. Ὅλοσ γονατισμένοι μὲ τὰ χέρια σηκωμένα, μὲ τὴ μορφὴ ὠχρὴ, παρακαλοῦσαν.

— Ἄγιε Πανταλέων!

Στὸ κατώφλι τῆσ ἐκκλησιᾶσ, στὴ μέση τοῦ καπνοῦ θυρωματηριῶ ὁ δὸν Κόνσολοσ φάνηκε λαμποκοπῶντασ μέσα στὸ ἄμφιό του, τὸ μαδι τὸ χρυσοκεντημένο. Κράτοῦ-

σε τὸ ἄγιο χέρι σηκωμένο κι' ἐξόρκιζε τὸν ἀέρα προφέροντασ τὸ λατινικὸ στιχὸ:

Ut fidelibus tuis aeris serenitatem concedere te rogamus, audi nos!

Ἡ προυσίεση τοῦ ἀγιολεῖψανου προκάλεσε στὸ πλήθος μιὰ παραφορὰ ἱστοργῆσ. Τὰ δάκρυα τρέχαν ἀπ' ὅλα τὰ μάτια καὶ μέσα ἀπ' τὸ πέπλο τῶ δακρύω τὰ μάτια βλέπαν, ὡ θάμμα, μιὰ οὐράνια ἰχτινοβολία νὰ ξεπετιέται ἀπὸ τὰ τρεῖα δάκτυλα τὰ σηκωμένα γιὰ νὰ βλογήσουν. Στὸ φλογισμένον ἀέρα, τὸ ἄγιο χέρι φαινόταν περὶ μεγάλο· οἱ ἰχτιδὲσ τοῦ σούρουπου ἰνάφταν μὲ μακροαρχὴ φλογῶν πᾶνω στὰ πολυτίμα πετροῖδια, ἡ διασκορπισμένη μυρωδιὰ τοῦ λιθανιοῦ περνοῦσε ὡς τὰ ρουθόνια τῶν πιστῶ.

Te rogamus, audi nos!

Ὅταν τὸ χέρι φυλάχτη καὶ οἱ καμπάνεσ σωπάσαν κρᾶτησε γιὰ ἓνα λεπτὸ σιγαλιὰ π' ἄφησε ν' ἀκουστῇ ἓνα κοντινὸ κουδούνισμα στὸ δρόμο τοῦ ποταμοῦ. Καὶ τότεσ ὅλοσ σπρωχτήσαν στὸ μέρος ποὺ ἀκούστηκε ὁ θόρυβοσ κι' ἑκατὸ φωνῆσ ἔπαναλῆχανε: — Νὰ ὁ Παλλούρασ μὲ τίς λαμπάδεσ! Νὰ ὁ Παλλούρασ ποὺ φτάνει! Ἰῶναι ὁ Παλλούρασ!

Τὸ κῆρο προχωροῦσε, τρίζοντασ πᾶνω στὴν ἄμμο, μὲ τὸ τριπόδι μιᾶσ θαρειᾶσ γκρίζεσ φοράδασ ποὺ τὸ μεγάλο της ζευγοκέρατο ἀπὸ γυαλιστὴ μπροῦντζο ἔλαμπε πίσω στὰ καπούλια της σὰ μισοφέγγαρο γελαστὸ. Ὅταν ὁ Γιακόμπησ κι' οἱ ἄλλοι τρέξαν μπροστὰ ἀπ' αὐτὴ, τὸ εἰρηνικὸ ζῆθο σταμάτησε φυσῶντασ δυνατὰ ἀπ' τὰ ρουθόνια. Κι' ὁ Γιακόμπησ ποὺ εἶχε σιωθῶσει πρῶτοσ εἶδε ἀμέσωσ στὸ βάθος τοῦ κῆρου, τὸ ἀναποδογυρισμένο κορμὶ τὸ αἰμόσταγο τοῦ Παλλούρα κι' ἤρχιζε νὰ οὐρλιάζῃ πρὸς τὸν ὄμιλο κουνῶντασ τὰ χέρια:

— Ἰῶναι ἰποθαμμένοι! Ἰῶναι ἰποθαμμένοι!

Ἡ πέθιμη εἶδηση διεκδόθηκε σὺν ἀστραπή. Οἱ ἄντρεσ σπρωχόντουσαν γύρω ἀπὸ τὸ κῆρο, τεντώναν τὸ λαίμη γιὰ νὰ δοῦν κάτι τι· καὶ, χτυπημένοι ἀναπάντεχα ἀπ' αὐτὴ τὴ δεύτερη καταστροφὴ, κυριευμένοι ἀπὸ τὸ ἐνστιχτο τῆσ ἄγριεσ περιέργειασ ποὺ ἤρπᾶ τὸν ἄθρωπο στὴ θεα τοῦ αἰμάτου, δὲν σκεφτόντουσαν περὶ τίς ἀπίνωθε ἀπειλέσ.

— Ἀπόθανε;

— Ἦὼσ ἀπόθανε;

Ὁ Παλλούρασ κοιτῶταν στ' ἄμαξι, ἰνάσκελα, μὲ μιὰ μεγάλη πληγὴ στὴ μέση τοῦ μέτωπου, μὲ τῶνα αὐτὶ ξεσκισμένο, μὲ γρατζουνιῆσ στὰ μπράτσα, στὰ πλευρὰ τῆσ μιᾶσ μεριᾶσ. Ἐνα αὐλάκι αἷμα χλιμρὸ ἔτρεχε στὴ κοιλότη τῶ ματιῶ, κατέβαινε ὡσ τὸ πηγούνη, ὡσ τὸ λαίμη λέρωνε τὸ ποκάμισο, ἔκανε σταλιῆσ μαυρωπέσ καὶ λαμπερέσ πᾶνω στὸ στήθος, στὸ πετὰ τῆσ ζώνησ καὶ περὶ κάτω ἀκόμα στὴ κυλόττα. Ὁ Γιακόμπησ, πᾶντα σκυμμένος πᾶνω στὸ κορμὶ ἔμενε ἰκίνητοσ γύρωθε

του τὸ πλῆθος περιέμενε. Ἦναι εἶδος φῶς σὺν ἀγούλας φώτιζε τὴν ἀγωνιώδη πρόσωπα. Ἡμίλια ὁ Γυνκόμης σηκώθηκε μὲ μιὰ ματωμένη βούλα στὸ μάγουλο, καὶ φώναξε.

— Δὲν ἀπόθινα! Ἄναπνέει!

Ἦναι ὑπὸ κωφο βουβὸν ἔτρεξε μέσα στὸ πλῆθος· οἱ περὶ κοντινοὶ σερῶσαν τὴ κεφαλὴ γιὰ νὰ δοῦν· οἱ περὶ μακρυνοὶ ἀρχίζον νὰ χάνουν τὴν ὑπομονὴ τους καὶ νὰ φωνάζουν. Αὐτὸ γυναικὲς φέραν ἑὸν καρόφες νερό· μιὰ ἄλλη γυναῖκα ἔφερε πίνυλους· ἄλλοι περὶ ἔνας νὰν παρουσίασε· ἕνα φλασκὶ γιομάτο κρασί. Ἡλόνην τὴ πρόσωπο τοῦ πληγώμενου· σταματήσαν τὴν ἀίμαστρον αὐτὴ ἀπὸ τὸ μέτωπο. Ἄστερα φωνὴς σηκώθησαν γιὰ νὰ ζητήσουν τὴν αἰτία τοῦ δυστυχισμένου. Οἱ ἐκπὸ λίτρος τῷ λαμπάδιω εἶχαν ξεφραγιστῆ μοις θρέσκην μερικὰ κομμάτια κερί στὰ χαρακίδια τῶν σκελετῶν, στὸ βέθος τοῦ κάρου.

Μέσα στὸ ὑπόγειον οἱ φωνὴς σβουῦσαν, μακραινόντων χροπίνωντα. Ἐκὶ καθὼς οἱ Παντοζῆνοι εἶχαν ἕνα πλῆθος μέσος κληρονομικὴ μὲ τοὺς κέρουκους τοῦ Ἡλοκλήμου, χωριστὸ χροπένου στὴν ἀπὸ πέρα ὄχτη τοῦ πεταμένου, ὁ Γυνκόμης εἶπε μὲ μιὰ φωνὴ τραχὴ καὶ παιδική:

— Ἡοῦδ; ἔφραε ἂν οἱ λαμπάδες μιὰς χροπίνης στὴν ἄγιο Γυνκόμης;

Αὐτὸ τοῦ ἠσπῆρα τοῦ ἀνάβε μὲ πικρὰ καγὶ. Ἀίφνης ἡ ἰδέα τοῦ φανατισμοῦ ξόπνησε σ' αὐτὴ τὴ λαὶ τὸν ἀποχτηνωμένο αἰῶνας τῶρα ἀπὸ τὸ στραβὸ καὶ ἄγριο κλήρο γιὰ τὸ ξεχωριστὸ τοῦ εἶδωλο. Τὸ ὄνομα τοῦ φανατικοῦ πέτιξε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα. Ἐκ' αὐτῶ ἀπὸ τὴς τραχικῆς κοκκινιάδες τοῦ σούρουπου ἡ σκληρὴ ὄχλη γωγίτη πήρε τὴν ὄψη μιᾶς ὀρθῆς ἄγριο διαμονισμένου.

Ὅλα τὰ λαρόγγια οὐλοῦσαν τὸ ὄνομα τοῦ ἄγριου τῆ σὴλας πολέμου. Οἱ περὶ διαμονισμένοι κατακλύσαν τὸ Ἡλοκλήμου κοινῶντας τὴ μέση καὶ σφύγγοντας τὴς γροθῆς. Ἄστερα ὄλ' αὐτὰ τὰ πρόσωπα ποὺ ἀνάβε ἡ μανία καὶ τὸ φῶς, αὐτὲς οἱ πλατιῆς θοναμερὲς φάτσες ποὺ χροσοὶ κύκλοι κερασμένοι σ' αὐτὴν καὶ ψηλὲς τοῦ φρε; μαλλικὴ σηκωμένα πᾶν' ἀπ' τὸ μέτωπο τῆς δίδαν μιὰ παρὰ ξενὴ θέα βροδάρωτητας, γυρῶσαν πρὸς τὸν πληγωμένο καὶ ξεδιηλῶναν τὸν πόνο τους. Ἐύρω ἀπὸ τὸ κάρου σπρωχτήκαν κλαψιάρικες γυναῖκες ποὺ θέλαν νὰ ξεναφέρουν τὸν ετοιμοθάνατον στὴ ζωὴ· ἐκπὸ χέρια σπλαχνικὰ προσφεροῦσαν γιὰ νὰ ἀλάξουν τοὺς ἐπίδερμους πῖνον στὴς πληγὰς, γιὰ νὰ πλύνουν τὸ πρόσωπο μὲ φρέσκον νερό γιὰ νὰ πλησιάζουν στὰ ὠχρὰ χεῖλια τῷ φλασκί τοῦ κρασιοῦ γιὰ νὰ θέσουν κάτω ἀπ' τὸ κεφάλι ἕνα μαξιλάρι περὶ μαλακὸ.

— Ἡσλοῦρα, καῦμένε Ἡσλοῦρα, γιατί δὲ μᾶς ἀπαντᾶς γιατί;

Ὁ ταιροθάνατος ἦταν θεσμένος ἀνάσκελα μὲ τ βλέφρα κλειστὰ μὲ τὸ στόμα μισανοικτὸ μ' ἕνα σκούρο χνοῦδι ποὺ τοῦ χρωμάτιζε τὴ μάγουλα καὶ τὸ πηγόνι, ὠμορφος ἀπ' αὐτὴ τὴ χαρωπὴ ὠμορφιά

τῆς νηότης εὐκολογνώριστης ἰκόμα κάτω ἀπὸ τοὺς σπασμοὺς ποὺ ὁ πόνος προξενούσε στὰ χαρακτηριστικὰ του. Ἦν' αὐτὴ ἡ χίμα κυλούσε κάτω ἀπ' τὴν ἐπίδερμα καὶ κινεῖτο ἀπὸ τὸ μέτωπο πρὸς τὸ μηλόγι· μικρὰς φουσαλίδες ἀφρὸς κοκκινωπῆς κηγματιζόντουσαν στὴς γωνίαι τοῦ στομάτου του, ἕνα εἶδος πνιχτοῦ κι' ἄκαρδοῦστο σφραγίσματος ἔφραγε ἀπὸ τὸ λαρόγγι του, ὅμοιο μὲ τὸ ῥόχο τῆς ἀγωνίας.

Ἦότες ἀπὸ τὴ μεριὰ τῆς πλάτας, ἀκουστήκαν κραυγὴς σπαρακτικῆς κραυγῆς μετῆρας ποὺ στὴ σιωπῇ τὴν αἰφνείδια ὄλων ἄλλων φωνῶν, φανήκαν περὶ διαπεραστικῆς. Ἐκ' αὐτῶν μιὰ γυναῖκα πολὺσπλαχη ποὺ τὸ πάθος τὴν ἔπνιγε ἔσκιπε τὸ πλῆθος καὶ σίμωσε στὴ κάρου φωνάζοντας. Ἡλόνη διαρεῖα γιὰ νὰ μπορέση νὰ ἀνέβῃ κανάπεσε στὴ πόδια τοῦ γυροῦ τῆς μὲ λόγια ἰγάτης ποὺ κοφτόντουσαν ἀπὸ τοὺς λαγυμοὺς, μὲ ξεσπίσματα φωνῆς τόσο σκαστὰ καὶ διαπεραστικὰ μὲ μιὰ ἐκφραση πόνου, τόσο φουβερὰ παρὰ ξενὴ ποὺ ὅλοι οἱ θροσκούμενοι καὶ φρεκιάταν καὶ γυρῶσαν τὸ κεφάλι. (Ἄκλουθᾶ)

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΑΘΛΟΥΣ ΤΟΥ HUGO

ΔΙΑΛΕΚΤΑ ΚΟΜΜΑΤΙΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΠΑΝΤ. ΑΠΟΣΠΕΡΙΤΗ

=ΒΑΤΕΡΛΩ=

XIV

ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟ ΤΕΤΡΑΓΩΝΟ

Μερικὰ τετράγωνα τῆς φρουρᾶς, ἀκούνητα μέσα στὸ θέμα τῆς φωνῆς, σὰ βράχοι στὸ τροχούμενον τὸ νερό, δαστήσαν ὡς τὴ νύχτα. Ἡ νύχτα, μὲ μὲ τὸ θάνατον ἐρχόταν, κι' αὐτοὶ τὴν περιμέναν τὴ διπλὴ σκοτεινιά, καὶ ἀτράνταχοι ἀφηθήσαν νὰ κυλωθοῦν. Κάθε τάγμα, ξεμοναχισμένο ἀπὸ τᾶλλα καὶ μὴ ἔχοντας περὶ δεσμὸ μὲ τὸ σκορπισμένο στρατὸ, πέθαινε χωριστὰ. Γιὰ τὴ τελευταία αὐτὴ χειρονομία, εἶχαν σταθῆ ἄλλοι πάνω στὴς ψηλάδες τῆς Ροσσόμας, ἄλλοι στὸ κάμπο τοῦ ἄη—Γιάννη. Ἐκεῖ, ἀφιμένα, νικημένα, τρομερὰ αὐτὰ τὰ τετράγωνα τὰ σκότεινα ἀγωνιοῦσαν ἠρωϊκὰ. Ἡ Οὐλίμα, ἡ Βαγαράμη, ἡ Ἰενα, ἡ Φρίντλαντ ἀποθνήσαν μὲ τὸν.

Μέσα στὸ σούρουπο, κατὰ τὴς ἐννιὰ τὸ βράδυ, κάτω καὶ στὸ θροπέδι τ' ἄη—Γιάννη, ἀπόμεινε ἕνα. Σ' αὐτὴ τὴν ἀλέθρια κοιλάδα, στὰ μπροσπῶδια αὐτῆς τῆς ἀνηφορίας ποῦχαν σκαλώσει οἱ θωρακφόροι, γιομάτης τῶρα ἀπὸ τὴς ἐγγλέζικες μάζες, κάτω ἀπὸ τ' ἀκατάπαυτον ντουφεκίδι τοῦ νικητοῦ ἔχτρικου πυροβολικοῦ, κάτω ἀπὸ τὴ τρομαχτικὴ πικνότη τῷ βλημάτω, αὐτὸ τὸ τετράγωνον πολεμοῦσε. Τὸ διοικοῦσε ἕνας ἄσημος ἀξιωματικὸς μὲ τὸνομα Καμπρών

Σὲ κάθε ξεπουροκρότησι τὸ τετράγωνο λιγότευε, μὰ ἀπαντοῦσε. Ἀπαντοῦσε στὶς κανονιὰς, μὲ ντουφεκιὰς στενεύοντας ὀλοένα τὶς πλευρὰς του. Οἱ φυγάδες μακροῦθε, σταματισμένοι μιὰ στιγμή, ἀγροικοῦσαν στὴ σκοτεινιά αὐτῆ τῆ πέδιμη βροντῆ πού μικραίνε.

“Ὅταν ἀπ’ αὐτῆ τῆ λεγεώνα δὲν ἀπόμνε παρὰ μιὰ φουῖχα, ὅταν ἀπ’ τῆ σημαία τους δὲν ἔμνε παρὰ ἓνα κουρέλι, ὅταν τὰ ντουφεκία τους στερημένα τὶς σφαίρες, δὲ χρησιμεύαν παρὰ γιὰ βέργες, ὅταν ὁ σωρός τῶν πτωμάτων γίνηκε πειὸ μέγας ἀπὸ τὸ ζωντανὸ στίφει, ἔνας φόβος ἔξου; κυρίεψε τοὺς νικητὲς γύρω ἀπὸ τοὺς ὑπέροχους νεκρούς, τὸ ἐγγλέζικο πυροβολικὸ, γιὰ νὰ ξαποστάση, σάπασε. Αὐτὸ λὲς κι’ ἦταν ἀνασισμός. Αὐτοὶ οἱ νικητὲς εἶχαν γύρωθὲ τους σὰ μαρμηκιά φαντασμάτω, τὶς σιλορέτες τῶν ἀλογάδων ἀντρώ, τῆ μαύρη προτομὴ τῶν κανονιῶ, τὸν ἄσπρο οὐρανὸ πού διάκρινε ἀνάμεσα ἀπ’ τοὺς τροχούς καὶ τοὺς κιλίβαντες ἢ κολοσαία κάρτα τοῦ θαλάτου πού οἱ ἦρωες πάντα βλέπουν μέσα στὸν καπνὸ στὸ βάθος τῆς μάχης προχωροῦσε πάνω τους καὶ τοὺς κύτταε.

Μπορέσαν νὰκούζουν μέσα στὴν ἀβέβαιη σκοτεινιά πὼς ξαναγομίζαν τὰ κανόνια καὶ τὰναμμένα φυτίλια ὅμοια μὲ μάτια τίγρης μέσα στὴ νύχτα κάμαν ἓνα κύκλο γύρω στὶς κεφαλὰς τους. Καὶ τῆ στιγμή πού ὄλα τὰ φυτίλια σιμῶταν στὰ κανόνια τότες σιγνημένους, κρατῶντας τὴν ἀφθαστὴ στιγμή μετέωρη πάνω ἀπ’ τοὺς ἀντρες ἔνας ἐγγλέζος στρατηγός, ὁ Κόλβιλ κατὰ τὸ λέει τοῦ ἐνοῦς, ὁ Μάιτλαντ κατὰ τὸ λέει τῶν ἄλλων, τοὺς φώναξε: Γενναῖοι Γάλλοι, παραδοθεῖτε! Ὁ Καμπρὼν ἀπάντησε: Σκατὰ!

—ΚΑΜΠΡΩΝ—

Ἀπὸ σεβασμὸ γιὰ τὸ Γάλλο ἀναγνώστη δὲ θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ ξαναπῆ τὴν πειὸ ὄμορφη λέξη πού εἰ πώθηκε ἀπὸ Γάλλο—Ἀπαγόρευση τὸ ἀψηλὸ ν’ ἀπιθωθῆ στὴν ἱστορία. Μαζὺ μὲ τοὺς ἄλλους τοὺς κιντόνους καὶ τὶς εὐθύνες παρασλέομε αὐτῆ τὴν ἀπαγόρευση.

Τὸ λοιπὸ, μέσα σ’ αὐτοὺς τοὺς γίγαντες, ἦταν κι’ ἓνας τιτάνης, ὁ Καμπρὼν. Νὰ πῆ κανεὶς αὐτῆ τῆ λέξη, καὶ νὰποθάνη ὕστερα. Ὑπάρχει τίποτε ψηλότερο; γιὰτὶ μόνον πὼς θέλησε νὰποθάνη ἀπόθανε τὶ φταίει αὐτὸς ὁ ἀντρες ἄν, μυδροχτυπημένος, ἔζησε;

Ὁ ἄθρωπος πού νίκησε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, δὲν εἶναι ὁ φυγάδες Ναπολέοντας, μηδὲ ὁ Γουελιγκτών πού τὶς τέσσερις πεισχωροῦσε καὶ στὶς ἔξι ἀπολιζόταν, δὲν εἶναι ὁ Βλοῦχερ πού δὲ χτυπήθηκε διόλου ὁ ἄθρωπος πού κέρδισε τὴ μάχη τοῦ Βατερλώ, εἶν’ ὁ Καμπρὼν!

Νὰ κεραινώσης μὲ μιὰ τέτοια λέξη τὸν κεραινὸ πού σὲχτυπᾷ, νικᾷς.

Ν’ ἀπαντᾷς ἔτσι στὴν καταστροφὴ, νὰ λὲς αὐτὸ στὴ Μοῖρα, νὰ θέτῃς αὐτὸ τὸ βάθος στὸ μελλοντικὸ λιο ντάρι 1), νὰ δίχνης μιὰ τέτοια ἀπόκριση στὴ βροχὴ τῆς νύχτας, στὸ προδοτικὸ τεχνὴ τῆς Οὐγκομόντης, στὸ λάκκο τοῦ Ὁχαίν, στὴν ἀρχητὰ οὐ Γκρουχὺ, στὸ φτάξιμο τοῦ Βλοῦχερ, νὰ ξεπαῖς σὲ εἰρωνεία μέσα στὸν τάφο, νὰ σταθῆς μὲ τέτοιο τρόπο ὁρθὸς ἀφῶ ἔπεισε, νὰ πνίξης μέσα σὲ δυὸ συλλαβὲς τὸν εὐρωπαϊκὸ

συνασπισμὸ, νὰ προσφέρῃς στοὺς βασιληάδες αὐτοὺς τοὺς γνωστοὺς ἀπολάτους τῷ Καϊσάρῳ, νὰ κίμης τῆ τελευταία ἀπὸ τὶς λέξεις πρῶτη, ἀνακατώνοντας τὴν μὲ τὴν ἀστραπὴ τῆς Γαλλίας, νὰ κλείσης ἀθθάδικα τὸ Βατερλώ μὲ μιὰ ἀποκρηά, νὰ συμπληρώνης, τὸ Λεωνίδα μὲ τὸ Ῥαμπελαί, νὰ μᾶς λὲς τὴ νίκη μὲ μιὰ λέξη ὑπέροχη, μὰ δύσκολη νὰ πωθῆ, νὰ χάνῃς τὴ μάχη μὰ νὰ κερδίζῃς τὴν ἱστορία, ὕστερα ἀπὸ τὸ ματοκίλισμα νάχνης μαζὺ σου τοὺς καγχαστὲς, ἄ! αὐτὸ εἶναι ἀφθαστο!

Εἶναι ἢ βλαστήμια στὸν κεραινὸ! Αὐτὸ ψηλώνεται σὲ Αἰσχύλειο μεγαλεῖο.

Ἡ λέξη τοῦ Καμπρὼν φέρνει τὰποτελέσματα ἐνοῦς ὀρηγμάτου. Εἶναι τὸ σπᾶσιμο ἐνοῦς στήθους ἀπὸ τὴν περιφρόνηση εἶναι τὸ ξεχείλισμα τῆς ἀγωνίας πού ξεπαῖ. Ποιὸς ἐνίκησε; Ὁ Γουελιγκτών; Ὁχι. Χωρὶς τὸ Βλοῦχερ ἦταν χαμένος. Ὁ Βλοῦχερ; Ὁχι. Ἄν ὁ Γουελιγκτών δὲν ἀρχιζε, ὁ Βλοῦχερ δὲ θὰ μπορούσε νὰ τελειώση. Ὁ Καμπρὼν, αὐτὸς ὁ διαβήτης τῆς στερονης τῆς ὥρας, αὐτὸς ὁ ἀγνωστος στρατιώτης, αὐτὸς ὁ ἀφάνταστα μικρὸς μέσα στὴ μάχη, αἰστάνεται πὼς ψέμα εἶναι ἐκεῖ, ἓνα ψέμα μέσα στὴ καταστροφῆ! Καὶ πονεῖ διπλά, καὶ τῆ στιγμή πού ξεπαῖ ἀπὸ λύσσα, τοῦ πετοῦν αὐτὸ τὸ χλευασμὸ, τῆ ζωῆ! Πὼς νὰ μὲν ἀναπιδῆση;

Εἶναι ἐκεῖ ὄλοι οἱ βασιληάδες τῆς Εὐρώπης, οἱ εὐτυχημένοι στρατηγοὶ, οἱ κεραινορῆχτες Δίες, ἔχουν ἓκατὸ χιλιάδες στρατιῶτες νικητὲς, καὶ πίσω ἀπὸ τὶς ἓκατὸ χιλιάδες, ἓνα μιλλιῶνι, τὰ κανόνια τους, μὲ τὰ φυτίλια ἀναμμένα, χάσκουν, ἔχουν κάτω ἀπὸ τὶς φτέρνες τους τὴν αυτοκρατορικὴ φρουρὰ καὶ τὴ «μεγάλη στρατιά». Τσακίσαν τὸ Ναπολέοντα καὶ δὲ μένει πειὰ παρὰ ὁ Καμπρὼν δὲν ἔμνε κινεῖς νὰ διαμαρτυρηθῆ παρ’ αὐτὸ τὸ σκουλήκι. Θὰ διαμαρτυρηθῆ. Τότες ζητᾷ μιὰ λέξη καθὼς ζητᾷ κανεὶς ἓνα σκαθὶ. Ἀνεβαίνει ἓνας ἀφρός στὰ χεῖλια, κι’ αὐτὸς ὁ ἀφρός εἶναι ἢ λέξη. Μπροστὰ σ’ αὐτῆ τὴν ἀφθαστὴ νίκη, μπροστὰ σ’ αὐτῆ τὴ νίκη χωρὶς νικητὲς, αὐτὸς ὁ ἀπολιτισμένος ἀναστηλώνεται ἀντιστέκεται μπροστὰ στὸν ὄγκο καὶ φτεῖ πάνω του καὶ κάτω ἀπὸ τὴν πίεση τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς δόναμης, τῆς ὕλης, βρίσκει στὴ ψυχὴ μιὰ ἔκφραση: τὰ σκατὰ. Τὰ ξαναλέμε. Νὰ τὸ πῆ κανεὶς, νὰ τὸ κίμης, νὰ τὸ βρῆ αὐτὸ εἶναι ἢ νίκη!

Τὸ πνεῦμα τῷ μεγάλῳ μερῷ ἐπεφοίτησε σ’ αὐτὸ τὸν ἀγνωστο ἄθρωπο στὴ μοιραία στιγμή. Ὁ Καμπρὼν βρίσκει τὴ λέξη τοῦ Βατερλώ καθὼς ὁ Ρουζῆ Ντελίλ βρίσκει τὴ Μασσαλιώτισσα, μὲ τὴν ἐπιφοίτηση τοῦ πνεύματος ἀπάνωθε.

Μιὰ πνιὴ τῆς θείας λαίλακας ἀπολύεται κι’ ἔρχεται νὰ περάση μέσα ἀπ’ αὐτοὺς τοὺς ἀθρώπους καὶ σκιοτοῦν κι’ ὁ ἓνας τραγουδεῖ τὸ ὑπέροχο τὸ τραγοῦδι κι’ ὁ ἄλλος ἀφίνει τὴ τρομερὴ κορυφῆ. Αὐτῆ τῆ λέξη τῆς τιτάνιας περιφρόνησης, ὁ Καμπρὼν δὲν τῆ δίχνη μονάχα στὴν Εὐρώπη ἀπὸ μέρους τῆς αυτοκρατορίας, αὐτὸ θάταν λίγος τῆ δίχνει στὸ παρελθὸ ἀπὸ μέρους τῆς ἐπανάστασης. Τὸν ἀκούουν, κι’ ἀναγνωρίζουν πάνω στὸν Καμπρὼν τὴν ἀρχαία ψυχὴ τῷ γιγάντω. Εἶναι, λὲς, ὁ Δαντὼν πού μιλεῖ ἢ ὁ Κλέμερο; πού βροχᾷται.

Στὴ λέξη Καμπρὼν, ἢ ἐγγλέζικη φωνὴ ἀπάντησε: Φωτιά! Οἱ κανονοσειρὲς ἀστράφαν, ὁ λόφος σείστηκε, ἀπ’ ὄλα αὐτὰ τὰ στόματα τὰ χάρκινα στέρο νῆ φορὰ ξεραστήκαν οἱ μῦθοι φοβεροί, κι’ ἓνας ἄπερα, τὸς καπνὸς, ἀρηά ἀσπρισμένος ἀπὸ τὴν ἀνατολὴ τοῦ Ξεγαριού, κύλησε, κι’ ὅταν διαλύθηκε, δὲν ἀπόμνε περὶ τίποτε. Αὐτὸ τὸ δυναμὸ ἀπομεινάρι ἦταν καταστροφένον ἢ φρουρὰ ἦταν νεκρῆ. Οἱ τέσσερις τοῖχοι τοῦ

1) Μιλᾷει γιὰ τὸ λιοντάρι τὸ μαρμαρένιο πού στήθηκε κει ὕστερινὰ γιὰ ἀνάμνηση τῆς μεγάλης τῆς μάχης.

δωντανού κάστρου ήταν ξεπλωμένοι, μόλις διάκρινες
 • ω και κει ένα ανασάλεμα μέσα στα πτώματα· κι' έτσι
 i γαλλικές λεγεῶνες, πειὸ μεγάλες, ἀπὸ τις ῥωμαί-
 • ῆς, ξεπνέψαν στὸ βουνό τοῦ Ἄη—Γιδάνη πάνω στὴ
 γῆ τῆ μουσικεμένη ἀπὸ τὴ δροχὴ κι' ἀπὸ τὸ αἷμα, μέ-
 • σα στὰ σκοῦρα σπαρτὰ, στὸ μέρος ὁποῦθε περνᾶ τώρα,
 στίς τέσσερις τὸ πρωῖ, σφυρίζοντας καὶ μαστιγώνον-
 • τας εὔτομα τᾶλογο του, ὁ Σήφης, πού πάει τὴ πόστα
 στὴ Νιβέλλα.

ΑΝΑΤΟΛ. ΦΡΑΝΣ

Ὁ Ἄνατόλ Φράνσ πέθανε. Ἐκλείσει τὰ μάτια
 ὁ συγγραφέας τῆς «Θαΐδας», τοῦ «Κόκκινου Κρί-
 • νου», τοῦ «Κήπου τοῦ Ἐπικούρου». Γιὰ νὰ
 πούμε σιωστότερα δὲν πέθανε· πήδησε στὴν ἀγω-
 • γιότητα. Μέσα στὸ Πάνθεον δίπλα στοὺς ἄλλους με-
 γάλους ὁ Ἄνατόλ Φράνσ θὰ προσκυνᾶται σὶν
 αἰῶνα. Πέθανε γιὰ νὰ ζῆση στίς συνειδήσεις τῶν
 κατοπινῶν του καθὼς ζοῦν οἱ μεγάλοι. Κι' ὅλοι
 περιμένουν τὸ θάνατό τους γιὰ νὰ ζήσουν,
 νὰ ἐκτιμηθοῦν. Ὁ θάνατος τοὺς φέρνει τὴν ἀ-
 • θνασία. Γιὰτὶ ὁ κόσμος εἶναι δῆμιος. Θέλει αἷ-
 • μα, θέλει θάνατο. Ἄν ὁ Χριστὸς δὲν πέθαινε πά-
 • νω στὸ Σταυρὸ μόνο Ἑβραῖστὲς θὰν τὸν γνωρί-
 ζαν σήμερα, κι' ἂν ὁ Γαλιλαῖος δὲν καιγόταν πάνω
 στὴ φωτιὰ ἢ σφαῖρα του δὲ θὰ κουνότανε.
 Ὁ Ἄνατόλ Φράνσ ὡστόσο εἰς πέτυχε ζωντανός.
 Πρόφταξε νὰ ὀδηγῆ τὸν ἀδριάντα του σημεῖνο,
 πρόφταξε νὰ γιορτάσῃ τὴν ὀγδοντατηρίδα του. Καὶ
 τώρα πέθανε τὸ θάνατο τοῦ Ὁμήρου, τοῦ Σο-
 • φροκλή, τοῦ Γκαίτε τοῦ Μπάϋρον. Ἐνας τέτοιος
 θάνατος ἐκλείσει τὰ μάτια τοῦ Ἄνατόλ Φράνσ.
 Πόσο γλυκὺς.

Δὲν τὸ βρῆχνο ἀσκοπο νὰ γράψω δυὸ λόγια γιὰ
 νὰ χαρακτηρίσω γενικὰ τὸ πλατὺ ἔργο τοῦ μεγά-
 • λου νεκροῦ. Κι' ἀξίζει ν' ἀφιερῶσῃ κανεὶς ἐλό-
 κληρο τόμο γιὰ νὰ ξεδιαλύῃ τὴν πλατειά διάνοια
 πού μετοχρετύπηκε στοὺς τόσους τόμους ἀπὸ τὸ
 «Μπαλθαζάρ» ὡς τὸν «Μπάρομπ Μπλέ» ἀπὸ τὸ
 «Διγνὸ γάτο» ὡς τὸν «κῆπο τοῦ Ἐπικούρου».
 Ὡς τόσο ἐδῶ θὰ περιοριστῶ σ' ἓνα ἀπλὸ σημεῖ-
 • ωμα.

Γενικὰ ὁ Ἄνατόλ Φράνσ θὰ μπορούσε νὰ πωθῆ
 λατίνος, κλασσικός. Θαύμαζε τὸν Ρακίνα ὅσο ἐν-
 • τιπαθοῦσε τὸν Οὐγκώ, τὸ Ζολά. Δάττης τοῦ κλασ-
 σικισμού, ἀγαποῦσε τὸν παρνασσισμό γιὰτὶ σίμωνε
 λίγο στὴ προτίμησή του. Μέσα στὰ βιβλία του κα-
 • θαρὰ διακρίνεται ἡ σκέψη του. Ὅσο ἀντικειμενι-
 κά προσπαθεῖ νὰ γράψῃ, τόσο κρατιέται στὴν ὑ-
 • ποκειμενικότη, ἐξωτερικεύοντας μὲ τὸ μέσο τοῦ
 ἤρωά του κάθε σκέψη καὶ κάθε λογισμό. Ἐτσι
 μέσα ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ Α. Φ. μπορούμε νὰ δια-
 κρινουμε ὅλες τις φάσεις τοῦ συγγραφέα. Ἀυτὸ ἔργα
 μάλιστα κατέχουν ξέχωρη θέση στὴν ὅλη παραγω-
 • γὴ του καὶ χαρακτηρίζουν τὴν ἰδεολογία του ἀπὸ
 τὸ 1886 ὡς τὸ 1897. Τὰ ἔργα αὐτὰ εἶναι οἱ
 Ἰνῶμες τοῦ Ζαρόμ Κοανιάρ» καὶ ὁ «Κήπος τοῦ
 Ἐπικούρου». Τὸ πρῶτο εἶναι νυχθιστικώτατο, δὲν
 πιστεῖται, δὲ σέβεται τίποτε, εἰρωνεύεται καὶ κα-

τακρίνει τὸ πᾶν, δὲν σκύφτει σὲ καμμιὰ ἐξουσία
 καὶ μόνο ἀναγνωρίζει τὴν ἀναρχία.

Τὸ ἴδιο λοιπὸ κι' ἀπὸ ἄλλα τὰ ἔργα του μπο-
 • ροῦμε νὰ δοῦμε τὲς φάσεις τῆς ἰδεολογίας του.
 Μιχλιστῆς, σκεπτικιστῆς, ἀναρχικός, σοσιαλιστῆς
 εἶναι τὰ στάδια τῆς. — Ἐνας μεγάλος ἄπιστος,
 ἓνας τραγικός μηδενιστῆς! Καὶ μεις τώρα θὰ κρα-
 • τιοῦμαστε καρφωμένοι μπροστὰ στὸ πανύψηλο
 ἐρωτηματικὸ πού δημιούργησε κάθε τόσο ὁ μεγά-
 • λος σκεπτικισμὸς τῆς πλατεῖας αὐτῆς διάνοιας.

Κάθε τόσο πού θὰ ἀναθυμούμαστε τὴν ἐκστάση
 μας μπροστὰ στὸ ἐρωτηματικὸ αὐτὸ, στὸ τραγικὸ
 τίποτε, στὸ μηδενισμό, τὸ μόνο πού δὲ θὰ μᾶς
 ἐκπλήττει θάναι ὁ «ΠΙΚΡΟΣ ΤΟΝΟΣ» πού μ'
 ἀτόνε χαρακτηρίζουν οἱ Κριτικοὶ τὸ περισσότερο
 μέρος τοῦ μεγαλειώδικου ἔργου τοῦ Α. Φ.
 «Οἱ ἄνθρωποι πού μᾶς ζωγραφίζει, λέει ὁ Ἐρρί-
 • κος Μασσις γιὰ τὸ τελευταῖο του βιβλίο, εἶναι νευ-
 ρόσπαστα πού μορφάζουνε δῆσ ἀπ' τὴ στιγμιαία
 μέθη τῶν αἰσθήσεων. Κανένα αἰσθημα, καμμιὰ
 διανοητικότητα δὲν τοῦ; φωτίζει.»

Κι' ὁ ἀνατόμος αὐτὸς τῆς ἀδρόπινης ψυχῆς
 πετάει τὸ τραγικὸ του «μηδὲν» καθὼς θὰ πετοῦσε
 μιὰ σφαῖρα. Καὶ μᾶς μηδενίζει, καὶ μᾶς καρφώνει
 ἐκστατικούς μπροστὰ στὸ μ η δ ἔ ν του χωρὶς νὰ
 μᾶς διδοί τὴν ἐξήγησή του. Καὶ οὔτε θὰν τὴν δώ-
 • σῃ. Ἐφυγε κι' ἐπῆρε μαζί του τὸ μεγάλο μυστικὸ
 πού τὸν κάνει νὰ σαρκάζῃ καὶ μᾶς ἀφίνει ἐμᾶς
 νὰ τὸ ἀγνοοῦμε, πιθανὸ καὶ νὰ τὸ ξέροουμε, νὰ τὸ
 ξέροουμε καλὰ, καὶ νὰ τὸ λέμε πραγματικότη!

Πέθανε ὁ Α. Φ. χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν ἐξήγησῃ
 σὲ ὄρισμένα ἀξιῶματα πού δειλιοῦμε νὰ τὰ ἀπο-
 δώσωμε σὲ λογοτεχνικὸ σχῆμα ἢ στὸ ἔξετασμα μιᾶς
 ὑπερῶριμης σκέψης σὲ στιγμὲς ἐξώθησης τῆς ἀ-
 • νυσχηλίας ὡς στὸ ἀδύνατο. Ἐνα τραγικὸ «μηδὲν»
 ἓνα σκληρὸ τίποτε μᾶς ἀφίνει νὰ νοιώθουμε ἀπὸ
 τὴν ἐξωτερικεύσῃ τῆς μεγάλης του σκέψης χωρὶς
 νὰ μπορούμε νὰ νοιώσωμε τὴν ἀξεδιάλυτη δύνα-
 • μη πού μᾶς τραβᾶ νὰ τὸ πιστέψουμε, νὰ τὸ ἐσω-
 • τεριστοῦμε. Καὶ ἐπάρχει ἡ δύναμη αὐτὴ πού μᾶς
 τὸ δείχνει πλέριο τὸ μ η δ ἔ ν αὐτὸ καὶ μᾶς κά-
 • νει νὰ τὸ ἀσπαζόμαστε. Καὶ θάξερε βέβαια τὴν ὑ-
 παρξῆ τῆς δυνάμης αὐτῆς, πού πάνω τῆς βασιζό-
 • ταν, χωρὶς νάχη τὴν ἀνάγκη νὰ δώσῃ τὴν ἐξήγησῃ
 τοῦ τρομεροῦ τ ἰ π ο τ ε . Κι' ἔτσι ὁ Ἄνατόλ
 Φράνσ θὰ μπορούσε ἀδίσταχτα νὰ πωθῆ ΣΚΕ-
 • ΨΗΛΑΤΗΣ. Χαλιναρώνει τὴ σκέψη μὲ τὴ δύ-
 • ναμη τοῦ δυνατοῦ συγγραφέα καὶ τὴν γραβάει ἂν
 ὀχι σ' οὐρανογεῖτονα δωμάτια, στὴν δυσκολόγνω-
 • στη πραγματικότη.— Τέτοιος ὁ Ἄν. Φράνσ.

Δυὸ λόγια ἀκόμα. Γεννήθηκε στὸ Παρίσι στὰ
 1844 καὶ τὸνομα του τ'ἀληθινὸ ἦταν Ἄνατόλ
 THIBAUD.

25—10—1924

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΠΡΕΒ.

ΟΠΟΙΟΣ μᾶς φέρει τὸ 11ο φύλλο
 τῆς «Ἀθηναῆς» θὰ πέρνῃ τρεῖς δραχμὲς
 ἢ 4 φύλλα ἄλλων μερομηνιῶν.

Τύποις Γ. Ε. Γεωρβασάκη
 καὶ Σίας